

Van Babylon naar Jeruzalem

Christus Triumfatorkerk, 3 december 2023, Eerste advent

Lezing: Openbaring 18: 1-8 en 20-24 en Lucas 1: 5-17

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

KOMEN

- Welkomstwoord
- Aansteken eerste adventskaars
*Zie je deze kaarsjes.
één ervan mag aan,
elke week een kaarsje meer,
het kerstfeest komt eraan.*
- Aanvangslied 'Verwacht de komst des Heren' (lied 439: 1 en 2)
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag: Psalm 25a 'Mijn ogen zijn gevestigd'
- Kyriëgebed
- Adventslied: 'Als tussen licht en donker' (Lied 452: 1 en 2)

WOORD

- Adventsproject: Een nieuw begin
*Gebed
Gesprek
Projectlied*
- Schriftlezing: Openbaring 18: 1-8 en 20-24
- Lied: 'Zal er ooit een dag van vrede' (Lied 462: 1, 2 en 6)
- Schriftlezing: Lucas 1:5-17
- Lied 'God zij geloofd uit alle macht' (Lied 158a: 1 en 3)
- Preek

Babylon.

Het was in de oudheid de grootste stad ter wereld. Er moeten tussen de zesde en de vierde eeuw voor Christus meer dan 2000.000 mensen in hebben gewoond. Het moet indrukwekkende, schitterende stad zijn geweest. De hangende tuinen van Babylon behoorden tot de zeven wereldwonderen uit de oudheid. De stad was ook

nauwelijks te veroveren. De muren waren 45 meter hoog en zo dik dat er zeven span paarden over de muren naast elkaar konden draven. De rivier de Eufraat stroomde onder de muren van de stad door, zodat de watervoorziening bij een eventuele belegering was gewaarborgd.

Babylon tussen de Babylonische ballingschap midden in de zesde eeuw voor Christus en de tijd van Alexander de Grote, die in Babylon stierf in 323 v. Chr. het centrum van de wereld. Daar gebeurde het. De macht was daar gevestigd. De wetenschap stond er in hoog aanzien en ook in de godsdienst was de stad toonaangevend. Babel het betekent in het akkadisch: de Poort van God. Het was volgens de Babyloniërs de plek waar de hemel en de aarde elkaar raken. De typische Babylonische tempels, de Ziggoerats, zijn in wezen een trap naar de hemel, niet om zelf naar de hemel op te klimmen, maar bedoeld voor de goden zelf om uit de hemel af te dalen en voet te zetten op de aarde. Zo was Babylon het pied-à-terre van de goden.

Babylon was het toppunt van menselijke macht en pracht. Het toppunt van wat de mens kan bereiken in welvaart en rijkdom, in cultuur en wetenschap. Echt eeuwig zonde dat er zo weinig van over is. In de Irakoorlog in de jaren negentig was de archeologische site van het oude Babylon een Amerikaans kampement en de tanks en de humvees hebben toen onherstelbaar grote verwoesting veroorzaakt.

Want het oude Babylon is er niet meer, al lang niet meer.

In de tijd van Johannes, in de eerste eeuw bestond Babylon ook al lang niet meer.

Babylon was na Alexander de Grote langzaam leeggelopen. De machtscentra verplaatsten zich, naar het huidige Bagdad bijvoorbeeld, 80 km noordelijker. De economie liep vast. De stad verloederde en verpauperde en werd uiteindelijk een ruïne die onder het zand verdween.

In de tijd dat Johannes zijn visioenen kreeg op het eiland Patmos was er van Babylon niets meer over. Het bestond alleen nog in de verhalen van de Babylonische Ballingschap.

En - en dat vooral: als beeld. En dan een ander beeld dan ik net van Babylon schetste. Het Babylon in de Bijbel is een schrikbeeld. Want in de bijbel draait het niet om welvaart en macht.

Tenminste - in de Bijbel wordt daarbij altijd de kritische vraag gesteld: wat doe je met je macht. En wat doet de macht met jou? En bij welvaart en rijkdom klinkt altijd meteen de kritische vraag: ten koste van wie geniet jij van de welvaart? Waar komt jouw rijkdom vandaan?

En zo werd Babylon het beeld van een samenleving zoals het niet moet.

Babylon dat staat voor ontucht en misbruik, waar trouw en respect moet heersen,

Babylon staat voor wellust en drinkgelagen, waar liefde en matigheid je dichter bij God brengen. Het staat voor overvloedige weelde en rijkdom, waar het in het leven gaat om delen, en samen genieten van de opbrengst van het land.

Babylon staat in de tijd van Johannes voor Rome. De stad met een puissant rijke elite. Die leeft van de uitbuiting. Miljoenen slaven die voor de rijkdom zorgen. Alle overwonnen landen het Romeinse Rijk worden leeggezogen ter meerdere eer en glorie van Rome, haar bovenlaag en haar goden.

En zo staat ook Rome symbool voor een levenswijze die de aarde leegzuigt als gebruiksartikel om zelf op te grote voet te leven en ten koste te leven van andere mensen. Naamloze ongedocumenteerden dichtbij, of door het stelen van kostbare grondstoffen ver weg. Onder mensonterende omstandigheden gedolven door moderne slaven.

Het staat symbool voor mensen en landen die denken zich als God te kunnen gedragen, die wolkenkrabbers tot in de hemel bouwen, alsof ze tot de hemel kunnen reiken, terwijl God geen Ziggoerat of wolkenkrabber nodig heeft. God heeft zijn pied-à-terre al gevonden, in Jeruzalem, in de tempel van Jeruzalem. In het heilige der heilige, waar de Ark van het Verbond staat met zijn tien leefregels daarin, die ons vertellen hoe wij op een goede manier om kunnen gaan met onszelf, met onze medemensen, met de schepping en met God zelf.

De decadentie van Babylon is in alles de tegenpool van Jeruzalem.

En dat Babylon is dichterbij dan we denken.

Het staat naast het Centraal Station – New Babylon geheten.

Of een paar straten verder waar in de grote Markstraat de kerstversiering en de reclames je verleiden om de winkels binnen te gaan.

Of misschien moeten we ook wel de andere kant op lopen, dichterbij huis naar de tijdelijke Tweede Kamer gebouwen.

Afgelopen donderdag stond er een interessant opiniestuk in Trouw.

Een zoektocht om de revolutie van de verkiezingen van vorige week te duiden.

Bram Witvliet schreef daarin:

“De liberale markteconomie zorgt voor rijkdom bij een kleine groep, waar de middenklasse slechts in beperkte mate bij kan komen. Die middengroepen en boeren voelen zich zo bedreigd in hun bestaan. Onbehagen, angst en frustratie zijn het gevolg.”

Zo ontstaat, volgens Witvliet, de voedingsbodempom om het anders te willen. Om *radicaal* anders te kiezen. “Mensen voor wie er geen toekomst lijkt te zijn weggelegd, hunkeren naar de ineensstorting van het regime. En daarmee ook naar de ondergang van de democratie.” En blijkbaar was Geert Wilders deze keer de persoon die er in slaagde deze gevoelens te kanaliseren.”

Als je het scherp wil stellen: op 22 november is ons Babylon gevallen. En ons, dat zijn dan de mensen die aan de goede kant van de streep staan. En tot de elite behoren, die weinig last hebben van toeslagenaffaires en inflatie. En al lezend in dat opiniestuk drong langzaam tot me door – de elite. Dat ben ik zelf.

De vraag is natuurlijk wat de oplossing is.

De vraag wordt in de bijbel echt anders beantwoord, gelukkig anders beantwoord, dan het antwoord dat het verkiezingsprogramma van de PVV ons voorspiegelt.

In de Bijbel staat tegenover Babylon: Jeruzalem.

En dan niet het Jeruzalem van Herodes. Ook niet het Jeruzalem van de Joodse elite.

Nee, het Jeruzalem waar Zacharias zijn opwachting maakt. Zacharias uit het berglandschap van Judea. Een priester uit het Rifgebergte doet vandaag dienst, gevlucht uit de Donbas. Een oud mannetje ook nog, zonder toekomst, want zonder nageslacht. Het gaat hier om dát Jeruzalem, dat lijkt op het *hemels* Jeruzalem. Dat is het tegenbeeld van Babylon, want hier komt de wet tot leven. Hier wordt een ouder echtpaar gehoord. Hier wordt hun gebed verhoord. Hier gebeurt

wat in de Thora staat: ‘Denk erom dat je de weduwe en de wees niet vergeet, dat je hun onderkomen en brood biedt.’ Hier gedenkt God de mensen die de elite over het hoofd zien.

De zorg voor weduwe en wees is in de Bijbel een soort graadmeter van sociaal gedrag.

Een koning naar Gods hart is niet een bestuurder die ongeschonden tussen de klippen van de politiek kan doorvaren, maar iemand die de wees en de weduwe ziet staan en hun recht verschaft. Lees Psalm 72 er nog maar eens op na.

Zacharias is geen weduwnaar, maar hij symboliseert in de verhaal de niet geziene, de ongehoorde grote groep mensen, de massa die het mogelijk maakt dat de elite kan leven in luxe. Voor hen is God er *vooral* – wil de bijbel zeggen op elke bladzijde. Voor de weduwe en de wees, voor de vreemdeling die in uw stede woont. Dat betekent: voor diegene die geen helper heeft. Juist om hen bekommert God zich.

Iedereen die wij over het hoofd zien, die ziet God. De aller eerste vraag uit de bijbel, die je tegenmoet schreeuwt: ‘Ben ik mijn broeders houder?’ die wordt door God zelf beantwoord, luidt en duidelijk: Ja!, ja, natuurlijk ben jij de hoeder van je broeder en zuster. Daartoe ben je geroepen. Daarvoor ben je mens geworden.

En waar dat niet gebeurt, daar wordt zelfs Jeruzalem een Babylon. Dan vloeit het bloed van de heilige en de profeten ook in die stad, om het met de woorden van Openbaring te zeggen.

Nederlandse politiek

Populisten hebben repliek van Bernie Sanders nodig

Waarom zijn de rechts-radicaal partijen aantrekkelijk? Filosof Adorno wist het al in 1967, schrijft Bram Witvliet.

Bram Witvliet
Docent Oriënt, Leiden en filosoof

Wouter van Oort

Bernie Sanders haalt in de Italiaanse verkiezingen een record voor een Amerikaanse kandidaat.

Een aantal losse frases, zoals 'mepnieuws' worden steeds weer herhaald

Dertien na de Tweede Wereldoorlog, in zijn geslacht te Duitsland of in de Verenigde Staten, was er een... Adorno wist het al in 1967, schrijft Bram Witvliet.

meer ook naar de ondergang van de democratie. Daarnaast benadrukt Adorno het belang van propaganda voor rechts-radicalen bewegingen. Een andere... Adorno wist het al in 1967, schrijft Bram Witvliet.

Wij blijven boerd op het... Adorno wist het al in 1967, schrijft Bram Witvliet.

Een aantal losse frases, zoals 'mepnieuws' worden steeds weer herhaald

En dan moet er worden ingegrepen, en dat gebeurt ook. Klein en kwetsbaar in het verhaal van Lucas. Onzichtbaar voor de elite kriebelt het en groeit het. Nieuw leven, nieuwe hoop. Zoals Israël voortkwam uit een onmogelijke geboorte: Sara werd zwanger, ze kreeg op hoge leeftijd toch nog een kind. Isaak, een lachertje, betekent het. Zo krijgt nu Zacharias een zoon. *God gedenkt*, betekent Zacharias, en die zoon moet Johannes heten: *God is genadig*.

Onder de oppervlakte van het grote leven, dat over ons heen regeert en waarin je bent overgeleverd aan de stem van de meerderheid en compromissen, Onder de oppervlakte, in de buik van een vrouw die de hoop al lang had opgegeven, groeit nieuw leven. Leven dat hoop geeft aan de weduwe en de wees, en aan de vreemdeling die in onze steden woont. Ónder de oppervlakte groeit het besef: ja, ik ben mijn broeders hoeder. Ik draag verantwoordelijkheid voor hoe ik leeft en met wie ik leef.

Het is de hele bijbel door hetzelfde getuigenis: dat de geschiedenis met al haar herhaling en soms ook verschrikkingen, niet onvruchtbaar is. Want in die geschiedenis gebeurt ook iets anders, loopt ook een andere doorgaande lijn, een geheim dat soms even onthuld wordt. Het geheim van Gods aanwezigheid. Van het echte leven. Het geheim dat Sara en Rebekka en Rachel in zich droegen, en voor een rode draait door het leven zorgt: Gods aanwezigheid onder ons. Onuitgesproken.

Maar onverstoort gaat Gods genade door de deze wereld.

Uiteindelijk blijkt dat toch de doorslag te geven. Babylon is gevallen, het Nieuwe Jeruzalem daalt neer uit de hemel.

Of, om het met Lucas te zeggen: God zet opnieuw voet op deze aarde – daar waar je het niet verwacht. Amen

- Muzikaal intermezzo

TAFEL

- Voorbeden
- Collecte
- Nodiging
- Tafelgebed (Dienstboek 211-213)
- Gezamenlijk gebeden Onze Vader
- Vredeswens
- Breken van brood en schenken van wijn
- Gemeenschap van brood en wijn
 - Tijdens het delen van brood en wijn zingen wij:*
 - “Prijs de Heer mijn ziel” (Lied 103^e – Nederlandse tekst)
 - “Blijf met uw genade bij ons” (Lied 256a – Nederlandse tekst)
 - “Ubi caritas” (Lied 568a) – (mag ook met Nederlandse tekst: Daar waar liefde heerst en vrede, daar is God met ons.)
- Dankgebed

GAAN

- Slotlied ‘God lof! Nu is gekomen’ (Lied 438: 1, 3 en 4)
- Zegen, gevolgd door gezongen “Amen”